

Teresa Flemming-Kulesza

Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego - Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

Palestra 40/7-8(463-464), 242-245

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Teresa Flemming-Kulesza

Przegląd orzecnictwa Sądu Najwyższego – Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

I Sprawy administracyjne

1. Uchwała Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 6 lutego 1996 r. – III AZP 26/95

Izbie notarialnej przysługuje skarga do Naczelnego Sądu Administracyjnego na decyzję Ministra Sprawiedliwości o powołaniu na stanowisko notariusza i wyznaczeniu siedziby jego kancelarii.

Istotą rozpatrywanego zagadnienia było rozważenie dwóch kwestii:

1. czy postępowanie w sprawie powołania notariusza i wyznaczenia siedziby jego kancelarii dotyczy interesu prawnego lub obowiązku izby notarialnej,

2. w razie twierdzącej odpowiedzi na to pytanie, czy uczestniczenie rady izby notarialnej w podejmowaniu decyzji w tej sprawie (poprzez wydawanie opinii) wyklucza możliwość uczestniczenia izby w postępowaniu administracyjnym w charakterze strony.

W pierwszej kwestii – zdaniem Sądu Najwyższego – interes prawny winien być rozważany w całokształcie regulacji prawnej dotyczącej sfery praw i obowiązków danego podmiotu. Interes prawny organów samorządu notarialnego (w omawianej sprawie) ma co najmniej dwa istotne elementy:

1. izba notarialna ma interes prawny w tym, aby notariuszem została osoba posiadająca odpowiednie kwalifikacje zawodowe, prezentująca odpowiedni poziom wiedzy i wykształcenia, a także odpowiednie kwalifikacje moralne,

2. izba notarialna ma interes prawny w tym, aby siedziba kancelarii notariusza została wyznaczona w sposób pozwalający na prawidłowe spełnianie przez niego funkcji i to zarówno w aspekcie jego interesu, jak i interesu całej korporacji, a zwłaszcza osób korzystających z usług notariuszy.

Sąd Najwyższy stwierdził zatem, że postępowanie w omawianej sprawie dotyczy interesu prawnego i obowiązków organów samorządu notarialnego w rozumieniu art. 28 k.p.a. Z tego punktu widzenia izba notarialna powinna być traktowana jako strona postępowania administracyjnego (a nie strona *sui generis*).

W drugiej kwestii Sąd Najwyższy rozważył, że opinia rady izby notarialnej jest wprawdzie istotnym elementem decyzji Ministra Sprawiedliwości o powołaniu na stanowisko notariusza i wyznaczeniu siedziby kancelarii, jednakże nie jest wiążąca. Nie ma więc znaczenia to, że izba notarialna bierze udział w procesie powoływania notariusza przez opiniowanie jego wniosku. Owa opinia nie oznacza więc wykluczenia izby notarialnej z udziału w postępowaniu w charakterze strony.

Sąd Najwyższy zwrócił też uwagę na to, że gdyby odmówić izbie notarialnej przymiotu strony, nie istniałaby w ogóle praktyczna możliwość zaskarżenia do Naczelnego Sądu Administracyjnego pozytywnej dla wnioskodawcy decyzji ministra, nie uwzględniającej opinii izby. Samorząd zawodowy notariuszy jest i tak – zdaniem Sądu Najwyższego – ograniczony w swych uprawnieniach w porównaniu z innymi, podobnymi samorządami zawodowymi przez to, że o dopuszczeniu do tego zawodu decyduje organ administracji.

2. Uchwała z dnia 18 października 1995 r. – III AZP 28/95

Decyzja o skreśleniu ucznia z listy uczniów szkoły niepublicznej o uprawnieniach szkoły publicznej może być zaskarżona do Sądu Administracyjnego.

Sąd Najwyższy przyjął za niewątpliwie, że skreślenie ucznia z listy uczniów szkoły publicznej następuje w drodze decyzji administracyjnej. Rozwagał jednakże, czy taki sam charakter ma decyzja o skreśleniu ucznia szkoły niepublicznej (o uprawnieniach szkoły publicznej) i uznał, że za przyjęciem takiej konkluzji przemawia władczość i jednostronność rozstrzygnięcia odpowiedniego organu reprezentującego szkołę także w przypadku, gdy podstawą takiej decyzji jest niewywiązywanie się z przyjętego zobowiązania pokrywania opłat za naukę w szkole.

3. Wyrok z dnia 9 listopada 1995 r. – III ARN 50/95

Nie jest dopuszczalne umorzenie postępowania w sprawie umorzenia odsetek od zaległości podatkowej, jeżeli w trakcie toczącego się postępowania należność z tego tytułu została wyegzekwowana w trybie postępowania egzekucyjnego w administracji poprzez pobranie odpowiedniej kwoty z rachunku bankowego podatnika.

Sąd Najwyższy stwierdził, że przymusowe wykonanie obowiązku zapłaty zaległych odsetek nie może samo przez się stanowić podstawy do uznania wniosku strony o umorzenie tych odsetek za bezzasadny, bowiem dopiero wynik postępowania w sprawie pozwala na ocenę zasadności wniosku.

Okoliczność ta nie może uzasadniać umorzenia postępowania jako bezprzedmiotowego, ponieważ nie pozbawia podatnika prawa domagania się realizacji uprawnienia określonego w art. 31 ust. 1 ustawy z dnia

19 grudnia 1980 r. o zobowiązaniach podatkowych (jednolity tekst: Dz.U. z 1993 r. Nr 108, poz. 486 ze zm.). Przy przyjęciu odmiennego poglądu o bezprzedmiotowości postępowania decydowałyby względy czysto techniczne w postaci, na przykład, sprawnego aparatu egzekucyjnego.

(Analogiczny pogląd, w nieco odmiennym stanie faktycznym, wyrażono w wyroku z tej samej daty, w sprawie III ARN 51/95).

II. Sprawy ze stosunku pracy

1. Wyrok z dnia 7 listopada 1995 r. I PRN 84/95

Wyodrębniona jednostka organizacyjna zatrudniająca pracowników, w formie której spółka cywilna prowadzi działalność gospodarczą, jest zakładem pracy w rozumieniu art. 3 k.p., posiada więc zdolność sądową i procesową (art. 460 § 1 k.p.c.).

W rozpoznawanej sprawie spółka cywilna prowadziła działalność jako Przedsiębiorstwo Polonijno-Zagraniczne „T”, a więc przedsiębiorstwo wydzielone organizacyjnie i zatrudniające pracowników. Przedsiębiorstwo to było zatem zakładem pracy w rozumieniu art. 3 k.p. i w sprawie ze stosunku pracy miało zdolność sądową i procesową.

III. Sprawy z zakresu ubezpieczenia społecznego

1. Uchwała z dnia 8 listopada 1995 r. II UZP 15/95

Podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne adwokata wykonującego zawód indywidualnie nie może ulec zmniejszeniu na podstawie § 10 ust. 2 i 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1990 r. w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zgłaszania do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego (tekst jednolity; Dz.U. z 1993 r. Nr 68, poz. 330 ze zm.).

Przytoczona uchwała stanowi odpowiedź na pytanie Sądu Apelacyjnego, którego wątpliwość budziło stosowanie przepisu § 42 wymienionego w sentencji rozporządzenia w stosunku do adwokata prowadzącego indywidualną kancelarię „w rozmiarze uniemożliwiającym osiągnięcie minimum dochodów z tytułu pracy adwokata” i zatrudnionego równocześnie na stanowisku adiunkta w uniwersytecie w pełnym wymiarze zajęć, a więc wobec zbiegu z ubezpieczeniem pracowniczym.

Sąd Najwyższy nie podzielił poglądu, że przepisy art. 24 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (Dz.U. Nr 16, poz. 124 ze zm.), a także treść uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 1992 r. – II UZP 16/91 (OSNCP 1992, z. 5, poz. 66) przesadzają zrównanie adwokatów z pracownikami w sprawach ubezpieczeń społecznych. Poglądu takiego nie uzasadnia – zdaniem Sądu Najwyższego – ani wykładnia gramatyczna, ani systemowa powołanych przepisów, które oznaczają jedynie, że z tytułu podlegania ubezpieczeniu społecznemu adwokaci, niezależnie od sposobu wykonywania zawodu, mają prawo do takich samych świadczeń ubezpieczeniowych, jak pracow-

nicy, zarówno przy ustalaniu tych praw, jak ich wysokości. Określenie wysokości składek na ubezpieczenie społeczne oraz zasad ustalania podstawy ich wymiaru w art. 24 ust. 4 Prawa o adwokaturze pozostawiono Radzie Ministrów. Realizacją tego upoważnienia są odpowiednie uregulowania przytoczonego w sentencji uchwały rozporządzenia dotyczące wprost adwokatów (§ 41–43). Brak jest prawnego uzasadnienia do stosowania „odpowiednio” przepisów dotyczących innej grupy osób ubezpieczonych, w szczególności do stosowania takiego przepisu dotyczącego pracowników, który nie jest objęty odesłaniem z § 43 rozporządzenia.

IV. Inne sprawy

Postanowienie z dnia 11 października 1995 r. I PRN 28/95

Prawo do interpretowania przepisów statutu stowarzyszenia służy przede wszystkim jego władzom i organom, zaś do kompetencji nadzorujących działania stowarzyszenia organów administracji i niezależnych sądów należy ocena, czy interpretacja przyjęta przez organy stowarzyszenia odpowiada obowiązującemu prawu i czy praktyka stosowania przepisów statutu przez stowarzyszenie nie prowadzi do sytuacji, których prawo zaakceptować nie może.

Wymienionym postanowieniem Sąd Najwyższy oddalił rewizję nadzwyczajną Ministra Sprawiedliwości od postanowienia w sprawie zarejestrowania zmian w statucie stowarzyszenia działającego na podstawie umowy międzynarodowej, traktatu, którego Polska jest stroną. W takim przypadku przepisy Prawa o stowarzyszeniach stosuje się tylko w sprawach nie uregulowanych w traktacie. Przepisy tego traktatu powinny być w pierwszym rzędzie brane pod uwagę przy interpretacji statutu. Literalne odczytanie przez wnoszącego rewizję nadzwyczajną jednego przepisu, bez analizy wszystkich regulacji statutu, nie spełnia warunków prawidłowej wykładni.